

any d'exili (octubre 1816), va sofrir una crisi febril que durà tres setmanes de la qual crisi no tenim detalls més precisos, puix que en aquella època no es coneixien encara els termòmetres; es presentaren dolors de la regió hepàtica, inflamació de la gorja, hemorràgies gingivals, diarrea i edema dels membres inferiors. D'aquesta crisi es restablí, però més tard es presentaren nous atacs.

Abans de passar a ocupar-nos de la malaltia que causà la mort de Napoleó, creiem interessant repassar un punt sobre el qual difereixen les opinions: ¿Quina fou la salut de Napoleó durant els seus anys de glòria?

Avui dia, després de conèixer-se dades exactes i significatives de la seva darrera malaltia i mort, es pot sospitar que els hàbits estranys de l'illustre cors, son genialitats, les rauxes de melangia i tristesa que caracteritzaven la seva vida íntima, eren, potser, causades per la influència d'una salut minada que ell tenia prou cura d'amagar i dissimular, gracies a l'energia fèrrica del seu caràcter. Napoleó, com molts altres malalts de la historia, han deixat el record d'un menyspreu quelcom forçat pels metges i al mateix una afició i secret respecte per la medicina que es traduïa en els distingiments i honors dels quals féu do a eminents metges de la seva època. Alexis Boyer, Antoine Dubois, Jean Baptiste Bouillaud i altres molts, així com el seu metge de cambra Corvisart, gaudia particularment de l'estima de l'Emperador, i encara quan aquest, en rebre en les seves habitacions a Corvisart, l'acollia sempre amb la salutació: —**Ah, vous voilà grand charlatan. Avez vous tué beaucoup de gens aujourd'hui?** (Veritat és que Corvisart tampoc no es quedava curt). El cert és que Napoleó tenia en ell una cega confiança com va declarar-ho diverses vegades: «No crec res en la medicina, però tinc confiança en Corvisart.»

El pare de Napoleó i la seva germana Elissa van morir de càncer gàstric i la seva altra germana Paulina de tuberculosi pulmonar als trenta-tres anys. En la seva infància Napoleó caigué malalt de raquitisme greu; el seu cap voluminós, les seves cames curtes i el seu ventre prominent eren relíquies d'aquesta malaltia. Respecte a l'epilèpsia, de la qual es diu que va sofrir també en anys posteriors, no es tenen dades segures, i és molt possible que els pretesos atacs epilèptics de Napoleó siguin una llegenda.

La resistència dels seus òrgans abdominals es trobava considerablement disminuïda pels efectes del raquitisme. En el transcurs de la seva vida, Napoleó consultava freqüentment els metges militars pels trastorns gàstrics intestinals que patia; dits trastorns expliquen, potser, la llegendària sobrietat de l'Emperador, que contrastava amb els moments de voracitat en els que feia honor als menjars més substanciosos. Sabut és que correntment Napoleó deixava passar les hores de menjar, contentant-se amb un petit refrigeri i les seves in comptables tasses de cafè; en canvi, de quan en quan demanava inopinadament a altes hores de la nit que se li servís un pollastre rostit, etc. ¿No recorda això el desordre de menjar que instintivament practica tot dispèptic obligat per la desgana i les crisis gastràlgiques? Els mateixos moments de mal humor i melangia, hauran estat simplement allò que el vulgue coneix baix el nom d'hipocondria dels malalts de l'estómac?

Els historiadors es fonamenten en la infecció malàrica soferta per Napoleó durant la campanya d'Egipte. Sobre aquest propòsit convé recordar que als setze anys havia sofert ja una infecció de paludisme greu.

Com es veu, doncs, la salut de Napoleó no ha estat en realitat tan sòlida com tracten de presentar alguns dels seus historiadors; no obstant, la resistència física de l'illustre cors fou en tot temps considerable.

El primer any de la seva estada a Santa Elena, Napoleó gaudí de bona salut i fins àdhuc augmentà de pes. Després d'un any ja haqué de consultar el seu metge de capçalera per sofrir violents dolors en la regió hepà-

